

Godišnji izveštaj

O RADU NOVOSADSKE NOVINARSKE ŠKOLE

2017

Uvodna reč

I 2017. JE JOŠ JEDNA PROPUŠTENA GODINA

Godina 2017. je TAKOĐE bila godina u kojoj je uveliko trebalo da bude donesena nova medijska strategija. O rokovima, samom dokumentu i njegovom sadržaju i radnim grupama, razgovarano je manje nego 2016, ali je obećavano isto, i isto to se nije dogodilo. Rezultat već viđen - Srbija je u 2017. ostala bez strategije.

2017. godinu su obeležili i redovni izbori za predsednika republike. Kandidati isti kao i za parlamentarne izbore prethodne, 2016. Kampanja podjednako nemušta, nekreativna, dosadna, predvidljiva. Mediji dezorientisano jednostrano orijentisani. Pokazali su i ovoga puta, kao i 2016, kao i 2014, kao i 2012... da nisu savladali izveštavanje o izbornom ciklusu i da ne razumeju šta znači „podjednak tretman svih učesnika“. Dominantan kandidat, koji je, prema istraživanjima NNŠ, „prelivao“ stranice štampe i interneta, kao i zvučne kutije radija, a posebno TV ekrane¹ bio je kandidat vladajuće koalicije koji je inače do poslednjeg trena tvrdio da se neće kandidovati, ali kad već jeste, onda je zauzeo, osim svog raspoloživog besplatnog vremena u elektronskim medijima, još i najviše oglasnog prostora u štampi (137 oglasa). Slede oponenti poput Vuka Jeremića sa 26 oglasa, Vojislava Šešelja sa 23 oglasa i Milana Stamatovića sa jednim (Centar za istraživanje korupcije, analiza poslednje sedmice kampanje).

2017. godine su pogubni rezultati privatizacije medija – čiji je krajnji rok bio 31. oktobar 2015. – postali još vidljiviji. Neki mediji su i dalje u interregnumu, pa ni sami ne znaju u kojem su statusu, a sve predugo traje i već su se jako umorili od neizvesnosti. Novinarska zajednica se buni, doduše mlako, a donosiocima odluka odgovara status quo. O rezultatima privatizacije više se ne razgovara na javnim skupovima, niti je za same medije to više tema od javnog interesa. Šta sa javnim informisanjem na lokalnom nivou, posebno na jezicima nacionalnih manjina, pitanje je koje se postavlja samo u periodu kada se objavljaju rezultati konkursa lokalnih samouprava za projektno finansiranje medija, koji vrlo jasno pokazuju ko je uz vlast bez i malo dvojbe, a koga treba finansijski ruinirati jer nije dovoljno podoban. 2017. godine stradale su novine *Vranjske*, dovoljno poznate da se

¹Na primer, informativne emisije TV Pink objavile su u posmatranom periodu 17.334 sekunde izjava Aleksandra Vučića, a drugi po dužini objavljenih izjava je Vojislav Šešelj sa ukupno 68 sekundi.

oko toga uzkomeša javnost, ali na kratko. Ostalo je zabeleženo samo u izveštajima novinarskih udruženja koja su analizirala rezultate konkursa. Prema izveštaju NUNS-a u prvih osam meseci 2017. u Srbiji je objavljeno ukupno 136 javnih poziva za sufinansiranje medijskih projekata od javnog interesa. Od 116 konkursa 37 je bilo neispravno. Problematični su između ostalog članovi komisija, kao i to što vladajuće elite menjaju u poslednjem trenu rezultate konkursa prema svojoj političkoj volji i preferenciji. Upravni sudovi koji rešavaju tužbe nezadovoljnih konkursnim odlukama su spori i zatrpani raznim drugim predmetima, a i kad predmete uzmu u razmatranje uglavnom ih vraćaju na ponovno odlučivanje organu koji je u prvom stepenu doneo rešenje. Dakle, „u krug, u krug, u krug igramo valcer ja i drug...”.

2017. godine javni servisi su, po treći put od osnivanja, u susret građanima, koji su im, podsetimo, osnivači, organizovali javne rasprave o programu. Nažalost, ništa nije naučeno iz iskustva 2015. i 2016. Organizatori su i ovoga puta iskoristili bliskost sa nosiocima vlasti, pa je tako promocija programa za decu i kulturu Radio-televizije Srbije održana, ni manje ni više nego u velikoj sali Skupštine Vojvodine u Novom Sadu. Govornika onoliko, a publike samo tolicko. Besmisao formalizma na delu.

2017. godina ostaće zabeležena i po tome što Savet Regulatornog tela za elektronske medije (REM) nije baš pokazao veliku ažurnost, osim u tome što je svojski podržavao medije veoma bliske vlasti. Prema izveštaju Crte, građani i građanke su REM-u podneli 58 prijava. Savet REM-a je odbacio većinu iz formalnih razloga, jer su prijave navodno bile neuredne.

2017. godine autocenzura je, čini se prema istraživanjima *Indikatori za nivo slobode medija i bezbednost novinara 2017*, jedan od najvećih problema u sferi medija. Čak 73% ispitanika smatralo je da je autocenzura u Srbiji među novinarima veoma raširena. Na implicitnom nivou to ukazuje da su novinari i novinarke digli ruke od svog osnovnog zadatka da beskompromisno slede javni interes, a ne interes političkih centara moći. Neverovatnih 76% smatra da je više autocenzure nego cenzure. Stepen nedemokratičnosti jednog društva upravo se ogleda u okolnostima kada vlast više ništa ne mora da zabranjuje, jer se novinari dovoljno samokontrolišu. Osnovi razlog je strah od gubitka posla, za koji su potpuno potplaćeni. Njih 22,51% ima platu između 300 i 400 evra, a još indikativniji podatak je da njih 50% nije htelo da odgovori na to pitanje. Osim toga, rade u lošim uslovima, a sindikalne zaštite gotovo da i nema.

2017. godine napadi na novinare su suptilniji i više odgovaraju net-generaciji, jer su se sa klasičnog terena preselili u virtuelni prostor.

2017. godine sudovi u Srbiji rade neujednačeno. Kazne su izuzetno visoke i brzo se donose protiv medija koji obavljaju svoj profesionalni zadatak, a spori su kada treba zaštiti novinare i medije. Ipak, postoji jedan izuzetak vredan pažnje. Apelacioni sud u Novom Sadu vratio je nezakonito smenjenog direktora programa RTV Slobodana Arežinu na svoje staro radno mesto krajem 2017. Međutim, on ne može i da radi jer mu to ne dozvoljava menadžment RTV. Opstrukcije su sa svih strana. Sudska odluka se poriče kada to odgovara centrima političke i ekonomске moći, a ne poriče kada istim tim centrima političke i ekonomске moći odgovara.

2017. godine su i nadalje zvanični izvori informacija zatvoreni za novinare koji se ozbiljno bave svojim poslom, a promene na mestu ombudsmana i poverenika za informacije od javnog značaja ne obećavaju da će biti išta bolje, samo gore. CINS je za jedno istraživanje podneo čak 200 zahteva za informacije od javnog značaja – organi po pravilu ne odgovaraju.

2017. godine, prema izveštaju Fridom Hausa, Srbija nastavlja silazni trend, a po izveštaju Reportera bez granica Srbija se nalazi na 66. mestu. Treba li uopšte dodati još nešto?

2017. godina ipak je zabeležila barem jedan pozitivan poen, osim onoga da je Savet za štampu izradio smernice za primenu Kodeksa za *onlajn medije*, a donosioci odluka i donatori prepoznali su značaj *medijske pismenosti*. Ministarstvo prosvete je uvelo predmet medijska pismenost u škole, za sada samo ograničeno, ali planovi i programi će biti kreirani već početkom 2018, da bi bili spremni za narednu školsku godinu. Sa svoje strane donatori su i na lokalnom i na regionalnom nivou podržali nekoliko dugogodišnjih projekata (NNŠ je nosilac implementacije za Republiku Srbiju), čiji cilj je medijsko opismenjavanje učenika i nastavnog kadra, kako za dekonstruisanje medijskih sadržaja, tako i za njihovu proizvodnju i korišćenje u nastavnom procesu.

Idemo dalje... ■

prof. dr Dubravka Valić Nedeljković

Realizovani i započeti projekti

Nagrada EU za istraživačko novinarstvo	
Podrška (donator)	Evropska komisija
Period realizacije	oktobar 2014 – oktobar 2017.
Partneri	Delegacija EU u Srbiji
Opis projekta	<p><i>Nagrada EU za istraživačko novinarstvo</i> ima za cilj da istakne i promoviše izuzetna dostignuća istraživačkih novinara, kao i da unpredi vidljivost kvalitetnog istraživačkog novinarsta u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj, a procesom dodelje u Srbiji rukovodi Novosadska novinarska škola. Maja Živanović, novinarka Vojvođanskog istraživačko-analitičkog centra VOICE dobitnica je prve Nagrade EU za istraživačko novinarstvo za seriju tekstova o dešavanjima u preduzeću Novi Sad Gas objavljenih tokom 2016. godine. Njeno istraživanje <i>Novi Sad Gas – veliki novac ispod radara države</i> prati gomilanje dugova ovog preduzeća uprkos dobroj naplati gasa. Drugo mesto pripalo je novinaru Draganu Gmiziću za dokumentarni film <i>Ravnica bez ptica</i>, u kojem je istraživao krivolov prepelica i grlica. Nagrada za najboljeg mladog novinara istraživača dodeljena je Milici Šarić, novinarki CINS-a. Ona se bavila problemom zagađenja i izgradnje novog bloka termoelektrane Kostolac.</p>

Kovčežić – Priopovetke na jezicima manjina	
Podrška (donator)	Radio Novi Sad
Period realizacije	oktobar 2016 – maj 2017.
Opis projekta	<p>Novosadska novinarska škola je kao nezavisna produkcija realizovala emisiju „Kovčežić“, emitovanu na Drugom programu Radio Novog Sada. Emisija je sadržala audio-priopovetke na jezicima nacionalnih manjina: mađarskom, rumunskom, rusinskom i slovačkom, uz sistem koji je obezbedio da svaka bajka bude prevedena na svaki od pobrojanih jezika. Tokom osam meseci projekta u produkciji Novosadske novinarske škole kreirano je 128 audio-priopovetki. Reč je o novim bajkama, prispelim na osnovu konkursa koji je NNŠ raspisala u februaru 2016. godine.</p>

Debanking misinformation	
Podrška (donator)	Ministarstvo spoljnih poslova Češke
Period realizacije	januar – decembar 2017.
Partneri	Tranzitions
Opis projekta	U toku projekta organizovana su dva edukativna ciklusa posvećena borbi protiv dezinformacija, a učesnici su bili edukatori koji rade u obrazovnim institucijama, medijskim centrima i organizacijama civilnog društva. Prvi edukativni modul održan je u maju u Pragu i Brnu (Češka), a drugi modul u septembru u Novom Sadu. U okviru projekta kreiran je portal www.fakenews.rs , namenjen dekonstrukciji lažnih vesti, sa posebnim odeljakom koji sadrži <u>edukativni materijal</u> . Kreiran je, takođe i elektronski <u>Vodič za borbu protiv lažnih vesti</u> .

Sajber svete, čuvaj dete	
Podrška (donator)	Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija
Period realizacije	januar – avgust 2017.
Opis projekta	U okviru projekta „Sajber svete, čuvaj dete“ kreiran je edukativni video-serijal, zahvaljujući kojem roditelji mogu da na vizuelno dopadljiv, dramaturški konstruisan i sistematičan način budu upoznati sa opasnostima koje vrebaju u onlajn svetu, ali i sa mogućim vidovima prevencije. Svaka od deset epizoda ima poseban tematski fokus: (1) <u>Kontakt sa nepoznatim osobama</u> , (2) <u>Zavisnost od interneta</u> , (3) <u>Privatnost i lični podaci</u> , (4) <u>Vršnjačko nasilje</u> , (5) <u>Onlajn kupovina</u> , (6) <u>Onlajn igrice</u> , (7) <u>Neprikladni sadržaji</u> , (8) <u>Deep web</u> , (9) <u>Fotografije i video klipovi</u> , (10) <u>Virusi, crvi i trojanski konji</u> .

Monitoring medija: predsednička kampanja	
Period realizacije	februar – april 2017.
Opis projekta	Novosadska novinarska škola je, kao i u prethodnim izbornim ciklusima, pratila kampanju za predsedničke izbore. U sklopu monitoringa analizirano je izveštavanje Radio-televizije Srbije, Radio-televizije Vojvodine (program na srpskom i mađarskom jeziku), kao i dve komercijalne televizije – Pink i N1. <u>Rezultati istraživanja</u> predstavljeni su na nekoliko skupova u Srbiji, kao i putem društvenih mreža.

Mediji i nastava – medijsko opismenjavanje	
Podrška (donator)	Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja
Period realizacije	februar – april 2017.
Opis projekta	Osnovni cilj projekta „Mediji i nastava – medijsko opismenjavanje“ bio je jačanje kapaciteta prosvetnih radnika iz osnovnih i srednjih škola Vojvodine kroz uvođenje i/ili podsticanje multimedijalnih inovativnih metoda u nastavu. Analiziranje i upotreba medija u postojećim nastavnim jedinicama doprinelo je medijskom opismenjavanju i podstaci će aktivno učešće i kritičko mišljenje učenika u nastavi i vannastavnim aktivnostima. U okviru projekta organizovana su dva edukativna seminara stručnog usavršavanja nastavnika i profesora osnovnih i srednjih škola Vojvodine. Takođe, u okviru projekta kreiran je elektronski vodič koji će učesnicima projekta, ali i ostalim zainteresovanim prosvetnim radnicima, pomoći u praktičnoj primeni medijske pismenosti u okviru njihovih nastavnih jedinica.

Dunavske žene	
Podrška (donator)	Baden-Wurttemberg Foundation
Period realizacije	mart 2017 – jul 2018.
Opis projekta	Novosadska novinarska škola priključila se mreži organizacija iz podunavskih gradova Evrope, kako bi se promovisale slavne žene koje žive u ovim gradovima, ili su obeležile njihove istorije. Organizacije iz Novog Sada, Ulma, Beča, Bukurešta i Budimpešte sprovode niz aktivnosti koje jačaju vidljivost žena i promovišu rodnu ravnopravnost.

Vojvođanski kovčežić	
Podrška (donator)	Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Period realizacije	avgust – novembar 2017.
Opis projekta	U okviru projekta snimljen je serijal audio-bajki na slovačkom, mađarskom i hrvatskom jeziku. Reč je o novim, originalnim bajkama, prikupljenim na osnovu konkursa koji je NNŠ raspisala za autore iz Srbije koji stvaraju na jezicima manjina.. Za ovaj ciklus projekta odabране su priповетке <i>Pas Dunčo Miroslava Gašpara</i> (SLK – HUN – HRV), <i>Od Sivog Grada do Novog Sada</i> Julianne Orovec (SLK – HUN – HRV), te <i>Izgubljeno srce Katarine Čeliković</i> (SLK – HUN – HRV).

Riznica – audio-bajke na jezicima manjina	
Podrška (donator)	Ministarstvo kulture i informisanja
Period realizacije	septembar - novembar 2017.
Opis projekta	U okviru projekta snimljen je serijal audio-bajki na slovačkom, rusinskom i hrvatskom jeziku. Reč je o novim, originalnim bajkama, prikupljenim na osnovu konkursa koji je NNŠ raspisala za autore iz Srbije koji stvaraju na jezicima manjina. Za ovaj ciklus projekta odabранe su pripovetke <i>Kukuruzna kaša</i> Miroslava Gašpara (SLK – RUE – HRV), <i>Bolesna jabuka i zdravi crvići</i> Melanije Rimer (SLK – RUE – HRV), te <i>Suze pod maskom</i> Katarine Čeliković (SLK – RUE – HRV).
Religija u etru	
Podrška (donator)	Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama
Period realizacije	septembar – oktobar 2017.
Opis projekta	Projekat <i>Religija u etru</i> imao je cilj podizanja svesti javnosti o važnosti pomirljivog dijaloga kroz učenje o interreligijskim vrednostima koje zagovaraju mir i jednakost. Serijal čine tematske epizode u kojima svoje stavove iznose predstavnici pet crkava. U okviru ovog serijala oni govore o interreligijskom dijalogu u Vojvodini , kao i o kontroverzama verskog fanatizma .
P+P=E	
Podrška (donator)	Ministarstvo poljoprivede i zaštite životne sredine
Period realizacije	septembar – decembar 2017.
Partneri	Media Art Content d.o.o.
Opis projekta	Projekat je osmišljen kako bi podstakao mlade da se još u osnovnoj školi informišu o stanju životne. Za dvadesetoro dece iz novinarskih sekcija novosadskih osnovnih škola prvo je organizovan trening na kome se radilo na veštinama vođenja intervjuja i gde se govorilo o ekološkim problemima, a onda su deca razgovarala sa stručnjacima koji se bave zaštitom životne sredine. Obrazovni audio sadržaj namenjen je deci starijih razreda osnovne škole, a sastoji se iz deset epizoda: Fruška gora , Otpad , Površinske vode , Ptice , Šume , Trovanje ptica , Zaštićeni sisari , Zaštita prirode , Zemljiste i Film .

Lokmed opservatorija	
Podrška (donator)	Delegacija Evropske unije, grant na projektu <i>Kaži-traži</i>
Period realizacije	oktobar 2017 – mart 2018
Opis projekta	<p><i>Lokmed opservatorija</i> je posvećena podsticanju medijskog integriteta učinkovite raspodele sredstava za informisanje na lokalnom nivou. Projekat obuhvata tri vojvođanske opštine – Novi Sad, Suboticu i Kikindu – koje su na osnovu monitoringa privatizacije lokalnih medija (NNŠ, 2015) prepoznate kao područja sa visokim rizikom po ostvarivanje medijskih sloboda i medijskog pluralizma. Istraživanje obuhvata (1) finansijsku analizu dodele sredstava u ovim opštinama tokom prethodne tri godine; (2) fokus grupe sa građanima ovih opština; (3) javne akcije; (4) pisanje izveštaja sa rezultatima istraživanja i preporukama; (5) upoznavanje donosilaca odluka, medija i građana sa rezultatima istraživanja.</p>

Dan u tvojim cipelama	
Podrška (donator)	Ministarstvo kulture i informisanja
Period realizacije	oktobar - decembar 2017.
Opis projekta	<p>Novosadska novinarska škola je sedmi put u kontinuitetu realizovala projekt <i>Dan u tvojim cipelama</i>, koji je koncipiran tako da zajedničkom edukacijom, treningom i medijskom produkcijom studenata novinarstva i studenata sa invaliditetom, unapredi proces medijske produkcije, stavljanjem akcenta na osobe sa invaliditetom i njihovo aktivnije prisustvo u medijskoj sferi. U okviru projekta objavljene su priče <u><i>Inkluzija, Adaptivna igra, Pristupačnost, Knjigocikl, Žene sa invaliditetom i nasilje i Hokej u sankama</i></u>.</p>

Medijska (ne)zavisnost u 2017.	
Podrška (donator)	Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s verskim zajednicama
Period realizacije	oktobar - decembar 2017.
Opis projekta	<p>Projekat <i>Medijska (ne)zavisnost</i> posvećen je monitoringu javnih servisa, sa ciljem unapređenja profesionalnih standarda izveštavanja. Analizirane su centralne informativne emisije RTS-a i RTV-a, a rezultati su predstavljeni u <u><i>posebnoj publikaciji</i></u>.</p>

Mission Defence	
Podrška (donator)	Evropska unija, grant na projektu <i>Zaštita medijskih sloboda i slobode izražavanja na Zapadnom Balkanu</i>
Period realizacije	oktobar 2017 – mart 2018.
Partneri	pokret Podrži RTV
Opis projekta	Projekat je posvećen osnaživanju novinara iz Vojvodine koji rade u medijima finansijski zavisnim od državnog novca, čime su izloženi visokom riziku od pritisaka na uređivačku politiku. U okviru projekta biće analizirane forme pritisaka na vojvođanske medije, ali će se isto tako raditi na jačanju svesti novinara i javnosti o mogućim pravnim i aktivističkim sredstvima kojima je moguće odupreti se pristicima. NNŠ i pokret Podrži RTV objavili su publikaciju <i>Pritisci na medije u Srbiji i metode odupiranja</i> , a u 2018. godini biće analizirano finansijsko poslovanje RTV-a, uz objavljivanje izveštaja o stanju u lokalnim medijima u Vojvodini.

Aktivnosti

- Pokrenuta su dva nova sajta: www.fakenews.rs, posvećen borbi protiv lažnih vesti, kao i www.medijska-pismenost.org.rs, posvećen promovisanju medijske pismenosti.
- Izdate su publikacije [*Pritisci na medije u Srbiji i metode odupiranja*](#), [*Medijska pismenost – dometi i perspektive*](#), [*Medijska \(ne\)zavisnost u 2017. godini*](#) i [*Vodič kroz medijsku pismenost*](#).
- Članovi tima NNŠ edukovali su se na programima u Beču, Berlinu, Pragu, Brnu i Barseloni.
- Usvojeni su novi statut i strateški plan organizacije.
- Započet je program tromesečne prakse, koju je do kraja godine završilo četvero studenata.
- Novosadska novinarska škola priključila se mreži *Za slobodu medija* i učestvovala u akcijama *Stojim uz Vranjske i Bukom protiv medijskog mraka*.
- Održani su treninzi medijske pismenosti za prosvetne radnike iz Novog Sada, Rumenke, Apatina i Novog Bečeja, u sklopu programa za koji je NNŠ akreditovana kod Zavoda za unapređenje obrazovanja i vaspitanja.
- U maju je na Ponti Veslo u Crnoj Gori održan veliki sedmodnevni tim bilding.
- U novembru je, u partnerstvu sa CESID-om, organizovano takmičenje u debati *Jedan na jedan*.
- U decembru je, u saradnji sa organizacijom UNDP, održana prezentacija istraživanja o izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju.
- 21. decembra je na godišnjoj svečanosti dodeljena tradicionalna Godišnja nagrada NNŠ najboljem mladom novosadskom novinaru / novinarki. Ovog puta načinjen je presedan, budući da je nagrada prvi put otkako se dodeljuje pripala kolektivu, i to redakciji studentskog magazina *Žurnalist*.